

Protocol gedrag en veiligheid

Bossestraat 8b, 5374 HT Schaijk
E-mail: dir.denomgang@optimusonderwijs.nl
Tel: 0486-461283

Maart 2021

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
1. Inleiding.....	2
2. PBS – Positive Behaviour Support.....	3
2.1 Positief gedrag als uitgangspunt	3
2.1.1 Heb duidelijke verwachtingen.....	3
2.1.2 Leer verwachtingen aan	4
2.1.3 Positief bekrachtigen van gewenst gedrag	5
2.1.4 Minimaliseer aandacht voor licht ongewenst gedrag.....	6
2.1.5 Eenduidige consequenties bij onacceptabel gedrag.....	7
3. De rol van ouders.....	9
4. Leerlingen met een diagnose.....	9
5. De concrete regels en gedragsverwachtingen beschreven in kwaliteitskaarten en zichtbaar gemaakt in de gedragsmatrix	10
5.1 Kwaliteitskaart klassenregels.....	10
5.2 Kwaliteitskaart het formeren van groepen bij samenwerking en bij de klassenopstelling.....	11
5.3 Kwaliteitskaart buitenspelen en actie surveilleren.....	12
6. Aanpak tegen pesten op Den Omgang	14
6.1 Inleiding.....	14
6.2 STOP – LOOP - PRAAT	14
6.3 Doel van het protocol ‘Den Omgang = tegen pesten’	15
6.4 Het verschil tussen pesten en plagen	15
6.5 Pesten op de basisschool.....	17
6.6 Aanpak tegen pesten op Den Omgang	18
7. Mogelijkheden van begeleiding.....	19
8. Adviezen aan ouder(s) / verzorger(s).....	19
Bijlage 1: Gedragsverwachtingen.....	21
Bijlage 2: Klein probleemgedrag met consequentie	25
Bijlage 3: Incidentenbrief	26
Bijlage 4: Groot probleemgedrag met consequentie.....	27

1. Inleiding

Een schoolbreed protocol

Den Omgang is een school waar gewerkt wordt vanuit de basiswaarden *respect*, *veiligheid* en *vertrouwen*. In dit protocol staat beschreven vanuit welke basis we werken aan een rustige en veilige omgeving voor alle betrokkenen.

We gaan er samen voor om een veilig pedagogisch klimaat te creëren waarbij er een goede basis wordt gelegd voor een stimulerende leeromgeving. We vinden het belangrijk dat we op het gebied van 'gedrag' duidelijke, schoolbrede, richtlijnen opstellen en dat we elkaar helpen om ons aan de regels te houden. Met dit protocol wordt duidelijk gemaakt wat wij van onze leerlingen, leerkrachten en ouders verwachten.

Door middel van dit protocol streven wij ernaar onze school zoveel mogelijk pestvrij te maken. Het programma dat wij hiervoor gebruiken is School Wide Positive Behaviour Support (SWPBS, oftewel PBS). De maatregelen die in dit protocol benoemd worden, gelden ook in situaties waarin ongewenst gedrag voorkomt.

De regels gelden in en om de school en in de situaties waarin het kind als leerling van Den Omgang betrokken is (zoals bij bezoek aan voorstellingen, op excursies, schoolreis enz.). De richtlijnen die in dit protocol beschreven staan, worden aan leerlingen en ouders gecommuniceerd. Dat gebeurt in de groepen, tijdens informatieavonden, in de schoolgids, tijdens thema-avonden en op de website. De verwachtingen die we hebben zijn in de vorm van pictogrammen in de werkruimtes van de school gehangen. Leerlingen (of andere betrokkenen) die ongewenst gedrag vertonen, zullen worden aangesproken door de eigen leerkracht of door een ander personeelslid van school en er zullen, indien nodig, consequenties volgen.

2. PBS – Positive Behaviour Support

2.1 Positief gedrag als uitgangspunt

We gaan ervan uit dat alle leerlingen met de beste bedoelingen naar school komen. Zij laten over het algemeen positief (gewenst) gedrag zien dat past binnen de normen en waarden zoals we die op Den Omgang hanteren. Als de leerlingen zich kunnen houden aan de basiswaarden *respect*, *veiligheid* en *vertrouwen* is het mogelijk ze de ruimte te bieden om zich optimaal te ontwikkelen. Bij de meeste leerlingen is het gedrag geen belemmering voor het leerproces.

We werken op Den Omgang volgens de uitgangspunten van PBS (Positive Behaviour Support, <http://www.swpbs.nl/>). Deze uitgangspunten zijn:

1. Heb duidelijke verwachtingen
2. Leer verwachtingen aan
3. Positief bekrachtigen van gewenst gedrag
4. Minimaliseer aandacht voor licht ongewenst gedrag
5. Eenduidige consequenties bij onacceptabel gedrag

2.1.1 Heb duidelijke verwachtingen

We vormen samen (leerkrachten, leerlingen en ouders) een samenleving. Bij een samenleving horen waarden en normen. Deze bepalen wat bij ons op school als ‘normaal’ wordt beschouwd. Door als teamlid, leerling of ouder aan onze school verbonden te zijn, stem je in met deze normen en waarden. Wanneer we refereren aan ‘normaal’, dan zijn daarbij de normen en waarden die op onze school gelden het uitgangspunt. Hieronder volgt een beschrijving van de drie basiswaarden *respect*, *veiligheid* en *vertrouwen*.

Respect

Respect voor elkaar en voor de omgeving. Dit houdt in dat een leerling de aandacht in eerste instantie op zichzelf richt en de andere leerlingen met rust laat. Een leerling laat zien hoe goed hij/zij kan werken en samenwerken zonder een ander daarbij te hinderen. Daar hoort ook bij dat een leerling in taalgebruik de ander respecteert. Iedereen wordt met de voornaam (in het geval van personeel voorafgegaan door ‘meneer’ of ‘juffrouw’) aangesproken. Een leerling die last heeft van een ander, geeft dat aan door een duidelijk uitgesproken ‘stop met...’.

Het materiaal dat we op school gebruiken is van ons allemaal. We hebben de spullen in ‘bruikleen’ gekregen en zijn daar dus zuinig op. Dat geldt voor materialen waarmee gewerkt wordt maar ook voor het gebouw en de omgeving. Een schone, nette omgeving zorgt voor rust en is daarmee een voorwaarde om te kunnen leren. Hier zijn we samen verantwoordelijk voor.

Veiligheid

Alle leerlingen moeten zich veilig kunnen voelen op school. Ze moeten ervan op aan kunnen dat ze gehoord worden als ze zich onveilig of onprettig voelen. Daarvoor kunnen ze in eerste instantie terecht bij hun leerkracht. Mocht dat om welke reden dan ook niet kunnen, dan zijn er vertrouwenspersonen waar ze hun verhaal kunnen doen. Deze zullen zich elk schooljaar minstens één keer aan de leerlingen bekend maken. Hetzelfde geldt voor ouders en teamleden, zij kunnen hun gevoel van onveiligheid delen met de directie of de interne contactpersonen: Lisette Spijkers en Ilse Joosten. Wanneer dat niet mogelijk is, kan men contact opnemen met de externe vertrouwenspersoon (zie schoolgids).

Vertrouwen

Alle leerlingen krijgen het vertrouwen dat ze vanuit goede bedoelingen handelen. Uiteraard is het mogelijk dat er ongewenst gehandeld wordt. Het moet echter wel duidelijk zijn dat daar consequenties op volgen. Dit vergroot ook het vertrouwen van de leerlingen die zich wel aan de afspraken houden. Op basis van dit vertrouwen kunnen leerlingen zich met hun eigen taak bezighouden en zich ontwikkelen. Met name de Daltonpijler 'vrijheid in gebondenheid' is hierin belangrijk: de leerlingen die de vrijheid aan kunnen (zich aan de afspraken kunnen houden) krijgen meer ruimte dan leerlingen die meer begeleiding nodig hebben. Wij vinden het belangrijk dat dat verschil gemaakt kan worden, om op die manier aan iedereen kansen te kunnen bieden.

2.1.2 Leer verwachtingen aan

Vanuit de gedragsverwachtingen zijn 8 basisregels geformuleerd (zie bijlage 1). Deze regels zijn gevisualiseerd en op rijm (zodat ze gemakkelijk onthouden kunnen worden). Deze regels hangen in alle ruimtes van de school. Deze basisregels zijn verder uitgewerkt in gedragsverwachtingen die horen bij specifieke situaties (bijvoorbeeld in het theater, de hal, op de werkplekken).

In specifieke gedragslessen wordt met de kinderen besproken welk gedrag in welke situatie van ze wordt verwacht.

Deze lessen zijn als volgt opgebouwd:

1. Goed voorbeeld:

De groep wordt voorbereid op wat er in de les wordt besproken. Vervolgens laat de leerkracht het gewenste gedrag zien en geeft er uitleg over: modellen. Dit wordt na besproken met de kinderen.

2. Fout voorbeeld:

Dit gebeurt altijd door de leerkracht zelf! Volgens dezelfde stappen als bij 'goed voorbeeld' wordt aan de kinderen uitgelegd wat er fout is aan het voorbeeld

3. Goed voorbeeld:

De leerkracht laat nogmaals het gewenste gedrag zien door modellen en nabespreken

4. Leerlingen oefenen:

Een kind laat het gewenste gedrag zien. Dit wordt vervolgens na besproken en eventueel herhaald.

Er wordt per schooljaar een planning gemaakt van de gedragsverwachtingen die aan bod komen. Elke maand staat er één gedragsverwachting in de hele school centraal.

2.1.3 Positief bekrachtigen van gewenst gedrag

Het uitgangspunt van PBS is dat gewenst gedrag beloond wordt. Dit belonen kan op diverse manieren: verbaal met een compliment en non-verbaal met bijv. een schouderklopje. Op Den Omgang hebben we ervoor gekozen om ook gebruik te maken van een tastbare beloning middels een schoolbreed beloningssysteem met muntjes. Gewenst gedrag kan beloond worden met muntjes welke uitgedeeld worden door de leerkrachten, directeur, intern begeleider, leerlingbegeleider of conciërge. De munten worden in een piekpijp gedaan. Iedere klas is voorzien van een piekpijp. De leerkracht bepaalt samen met de groep of ze sparen voor een kleine, middel of grote beloning. Hoe meer muntjes er gespaard zijn, hoe groter de beloning zal zijn. Foto's of werkjes van de beloning mogen op de trotsmuur in de klas worden geplaatst.

De werkwijze:

- Teamleden kunnen muntjes uitdelen aan kinderen die gewenst gedrag laten zien (max 5). Dit kan een kind uit zijn/haar klas zijn, maar het kan ook een kind uit een andere klas zijn. Incidenteel kunnen meer of minder muntjes op een dag worden uitgedeeld.
- Voorbeelden van gewenst gedrag: lopen door de gang, opruimen van je materiaal, stoel aanschuiven, praten met liniaalstem, elkaar helpen, rechts houden op de trap, iemand troosten, enz.
- Er staat per periode één gedragsverwachting centraal waar iedereen extra aandacht aan zal besteden. Deze hangt zichtbaar in het lokaal bij de 'piekpijp'.
- De leerkracht plant een moment in dat de munten ingeleverd kunnen worden. De kinderen benoemen waarom ze een muntje hebben verdiend, zodat er extra aandacht aan het gewenste gedrag wordt geschonken.
- De leerkracht bepaalt samen met de groep voor welke beloning ze sparen.

30 munten = kleine beloning

50 munten = middelgrote beloning

100 munten = grote beloning

- Een lijst met voorbeelden van bijpassende beloningen hangt in iedere klas. Een kleine beloning kan zijn: 5 minuten langer buitenspelen, 5 minuten spelletje, 15 minuten lezen op een zelfgekozen plek in de klas, klein filmpje op www.youtube.nl, met een gekleurde pen schrijven, enz.

Een middelgrote beloning kan zijn: 20 minuten langer buitenspelen, met wiertjes op het schoolplein, voor een dag op een andere plek zitten, lunch maken voor elkaar enz.

Een grote beloning kan zijn: 60 minuten vrije tijd, film kijken, verstopperijtje in de school, koken en bakken, enz.

- Munten kunnen **niet** afgepakt worden.
- Kinderen die ongewenst gedrag laten zien, krijgen een waarschuwing en de leerkracht gaat met hem/haar in gesprek. Het kind mag wel meedoen met de beloning. Als het kind het ongewenste gedrag niet ombuigt naar gewenst gedrag, zal de consequentie zijn dat het kind niet mee mag doen met de beloning. Dit wordt met zowel het kind als met de ouders besproken.
- **Belangrijk: goed gedrag kan ook beloond worden door “gewoon” een compliment!**

2.1.4 Minimaliseer aandacht voor licht ongewenst gedrag

We onderscheiden de volgende gradaties van ongewenst gedrag:

1. Onprettig gedrag: regels overtreden
2. Onbehoorlijk gedrag: vaker regels overtreden en echt de lessen verstoren (voortdurend weerwoord)
3. Onacceptabel gedrag: schelden, spullen vernielen, bedreigen, structureel pesten
4. Onwettig gedrag: stelen, geweld

In dit deel wordt beschreven hoe we omgaan met onprettig en onbehoorlijk (licht ongewenst) gedrag, in deel 5 staat beschreven hoe we omgaan met onacceptabel en onwettig gedrag (groot probleemgedrag).

Door ongewenst gedrag aandacht te geven wordt de aandacht er extra op gevestigd. Dit willen we zo min mogelijk: ‘Alles wat aandacht krijgt, groeit...’. Daarom is de positieve insteek bij gewenst gedrag de basis. Bij licht ongewenst gedrag heeft de leerkracht diverse keuzes, waaronder oogcontact maken met de leerling, de leerling aanraken om te laten merken dat de leerling gezien wordt, de naam noemen en actief negeren door bewust iemand aandacht te geven die *wel* het gewenste gedrag laat zien. Een zeer effectieve interventie is de ‘reactieprocedure’, waardoor de leerling de kans krijgt het ongewenste gedrag om te buigen naar gewenst gedrag. Deze procedure staat hieronder beschreven:

Stap 1:

Vraag de leerling naar de gedragsverwachting. “Wesley, wat is ook alweer de afspraak in de klas over de toon waarop je praat?”

Stap 2a:

Vertel de leerling wat de gedragsverwachting is en vertel de leerling wat hij nu moet doen. “Wesley, in de klas praten we op een rustige toon. Praat nu op een rustige toon alsjeblieft”.

Stap 2b:

Loop weg en wacht 10 seconden.

Stap 3:

Benoem het ongewenste gedrag, benoem de afspraak en geef een keuze. "Wesley, ik hoor dat je schreeuwt. De afspraak is dat je op een zachte toon praat in de klas. Of blijf binnen in de pauze of praat nu op zachte toon. Wat is je keuze?"

Stap 4a:

Benoem de consequentie die volgt. "Oké, dan blijf je in de pauze binnen".

Stap 4b:

Loop weg.

Aandachtspunten:

- de leerkracht wacht enkele ogenblikken
- de leerkracht bekrachtigt elk stapje in de gewenste richting
- de leerkracht blijft rustig en praat op een neutrale toon

De stappen van de reactieprocedure staan op een kaartje dat in elke klas aanwezig is. Voorbeelden van licht ongewenst gedrag met een bijbehorende *consequentie* staan beschreven in de bijlage.

Wanneer een leerling zelf aangeeft tijd en rust nodig te hebben voordat hij/zij weer aan het groepsproces deel kan nemen, kan hij/zij vragen om een 'afkoelperiode'. De leerling kiest hier zelf voor en overlegt met de leerkracht waar en hoe lang de zelfgekozen afkoelperiode plaatsvindt. Dit zal (slechts) incidenteel voorkomen bij leerlingen die wat meer nodig hebben dan de gemiddelde leerling. Passend onderwijs.

2.1.5 Eenduidige consequenties bij onacceptabel gedrag

Bij onacceptabel en onwettig gedrag kan de leerkracht de reactieprocedure overslaan en volgt een andere interventie. In de meeste gevallen is er dan sprake van een situatie waarin de normale gang van zaken geen doorgang kan vinden als gevolg van het gedrag van de leerling en het voor de leerling, de leerkracht of de groep niet meer prettig en veilig voelt. Dit zijn uitzonderlijke gebeurtenissen. De leerling zal dan, als gevolg van het incident, naar een van de volgende personen worden verwezen:

1. Directeur
2. Intern begeleider
3. Leerkracht met extra zorgtaken

De leerling krijgt van de leerkracht een briefje mee (zie bijlage) voor de persoon waar de consequentie bij plaatsvindt. Op dit briefje worden de afspraken die gemaakt worden genoteerd. Dit briefje wordt ondertekend door de leerling, leerkracht en degene bij wie de consequentie plaatsvond. Het briefje gaat ter informatie van de ouders mee naar huis, de leerkracht voert het incident in ParnasSys. Voorbeelden van onacceptabel en onwettig

gedrag met bijbehorende consequenties staan in de bijlage.

Ouders worden zo snel mogelijk op de hoogte gebracht van het voorval (na het einde van het dagdeel), dit gebeurt telefonisch.

Wanneer een leerling na een incident nog een keer de fout in gaat.

Als een leerling na een incident met nabespreking binnen 4 weken weer ongewenst gedrag aangaande dezelfde regel vertoont, dan worden de ouders opgeroepen voor een gesprek waarbij de leerkracht en leerling aanwezig zijn. Er worden dan met de ouders erbij opnieuw afspraken gemaakt die worden vastgelegd. Volgt hierna wederom een herhaling, zal na overleg met de bestuurder, wel dan niet een schorsing van een dag volgen, met een melding van de schorsing bij de leerplichtambtenaar.

De time-out

Het komt ook voor dat een leerling of de leerkracht de keuze maakt om de leerling een tijdelijke time-out te geven: dit is een moment van bezinning zodat de leerling tot rust kan komen. Sommige kinderen hebben het nodig om even uit de situatie gehaald te worden, zodat zij vervolgens weer aan het onderwijs deel kunnen nemen. Deze time-out kan bij een andere medewerker of op een afgesproken plek plaatsvinden. Dit geeft ook de leerkracht bedenk- en hersteltijd. Bij terugkeer in de klas zoeken leerkracht en leerling zo snel mogelijk gezamenlijk naar afstemming van gedrag waarna de leerling weer aan het leerproces kan deelnemen. Er is sprake van 'switch gedrag': de leerling switcht van probleemgedrag naar gewenst gedrag en de leerkracht overdenkt hoe hij anders kan handelen waardoor verwijdering uit de klas kan worden voorkomen.

3. De rol van ouders

Zoals eerder aangegeven gelden de normen zoals die in dit protocol staan beschreven op onze school als vanzelfsprekend. Door hun kind bij ons op school aan te melden geven ouders aan dat hun kind zich op Den Omgang volgens deze normen hoort te gedragen. Wij verwachten van ouders dat zij hun kind ondersteunen in het vertonen van gewenst gedrag op onze school. Wij verwachten niet van ouders dat zij thuis dezelfde normen overnemen, andersom moeten zij ook niet van ons verwachten dat wij hun normen hier op school uitdragen (indien die afwijken van onze normen).

Ouders worden op de hoogte gebracht als hun kind een incident met eventueel bijbehorende consequentie voor ongewenst gedrag heeft gehad, zodat zij er thuis met hun kind over kunnen spreken (en hun kind kunnen ondersteunen). Bij het voortdurend vertonen van ongewenst gedrag zullen ouders worden opgeroepen om in gesprek te gaan over het gedrag van hun kind. Zo'n gesprek zal altijd zo snel mogelijk na het incident plaatsvinden.

4. Leerlingen met een diagnose

Leerlingen met een diagnose m.b.t. gedrag (ADHD, PDD-NOS, ODD, DCD enz.) vallen in principe ook binnen dit protocol. Alleen is het zo dat we van hen niet altijd kunnen verwachten dat zij het gewenste gedrag laten zien zonder interventie. Zij zullen moeten *leren* wat van hen verwacht wordt. Er worden doelen opgesteld en verwerkt in hun groeidocument (OPP).

Het kan zijn dat deze leerlingen extra hulp van buiten school nodig hebben. Hiervoor kunnen ouders en school terecht bij het CJG (Centrum voor Jeugd en Gezin) in Schaijk.

De groepsleerkracht kan in overleg met de ouders en de leerling aanvullende afspraken maken om de leerling voorafgaand aan de waarschuwing al attent te maken op het ongewenste gedrag.

Bij de groepsoverdracht worden de kinderen doorgegeven die een diagnose hebben, met omschrijving en verwijzing naar Parnassys. Indien nodig, wordt het team op de hoogte gesteld van de afspraken. Dit vindt dan plaats in een teamvergadering, of, bij urgentie, tussentijds via de mail.

Hierdoor is iedereen op de hoogte van hoe we met deze leerlingen omgaan en kan van iedereen worden verwacht dat hiernaar gehandeld wordt als één van deze leerlingen ongewenst gedrag vertoont. Met de ouders van deze leerlingen zal regelmatig contact zijn over de vorderingen van deze leerlingen m.b.t. gewenst gedrag.

5. De concrete regels en gedragsverwachtingen beschreven in kwaliteitskaarten en zichtbaar gemaakt in de gedragsmatrix

5.1 Kwaliteitskaart klassenregels

Doel

Wij bieden op Den Omgang een optimale leeromgeving met een herkenbare doorgaande lijn m.b.t. de klassenregels. In deze kwaliteitskaart staan deze regels duidelijk beschreven, zodat de verwachtingen voor de leerkrachten en leerlingen duidelijk zijn.

Voor alle leerkrachten en leerlingen gelden deze klassenregels.

Er is een duidelijke doorgaande lijn binnen de school waardoor er een veilig leerklimaat gewaarborgd is.

Algemeen

Op onze school vinden wij het belangrijk dat er een optimale leeromgeving is. Door de duidelijke afspraken die hieronder beschreven staan, is er een gestructureerde doorgaande lijn wat prettig is voor leerkrachten en leerlingen. Er heerst rust in onze school waardoor een leerling zich veilig voelt en effectief tot leren komt.

Aanbod

Klassenregels van Den Omgang. Deze regels gelden in alle klassen van Den Omgang.

Regel 1: We helpen elkaar en zijn aardig voor elkaar!

Regel 2: Vinger omhoog als je iets wilt zeggen of vragen! (Er is er maar één die praat, zodat het luisteren beter gaat)

Regel 3: Hand omhoog is ons stilte teken. Alle kinderen nemen het teken over.

Regel 4: Tijdens de instructie, mag je niet naar de WC.

Regel 5: Wij werken met: stoplicht-daltonblokje-time-timer-wisbordje.

Regel 6: Bij binnenkomst staat de juffrouw/ de meneer bij de deur en geeft de kinderen een hand.

Regel 7: We houden onze klas en tafeltje opgeruimd.

Naast onze klassenregels zijn dit gezamenlijke gedragsregels met bijbehorende picto's. Deze zijn duidelijk zichtbaar in de klassen en worden geregeld besproken.

Er is er maar één die praat,
zodat het luisteren beter gaat.

Wij laten merken,
hoe goed wij kunnen werken.

Jij let op jezelf alleen.
De leerkracht let op iedereen.

Zuinig zijn op materiaal,
dat is prettig voor ons allemaal!

Wij laten bewust
een ander met rust.

In woord en gebaar,
respecteren wij elkaar.

Van elkaar afblijven vinden wij normaal.
We doen dat binnen én buiten het lokaal.

Wil je iets van iemand lenen?
Vraag het dan aan diegenen.

5.2 Kwaliteitskaart het formeren van groepen bij samenwerking en bij de klassenopstelling

Doel

Bij het formuleren van groepen bij het samenwerken en bij het maken van de klassenopstelling is het van belang om deze te maken op basis van kwaliteiten, sekse en gedrag. Door de vaardigheden van het samenwerken stapsgewijs aan te bieden met duidelijke afspraken worden de kinderen steeds vaardiger in het samen leren.

Algemeen

Samenwerken is een belangrijke vaardigheid van de 21-eeuw, het is ook een van de kernwaarden van het daltononderwijs. Een daltonschool is een leeromgeving waar leerlingen iets van en met elkaar leren. De leerlingen leren naar elkaar te luisteren en respect te hebben voor elkaar, door samenwerken ontwikkelen ze sociale vaardigheden en leren ze reflecteren op de manier waarop ze leren.

Het formeren van groepen bij het samenwerken bij het maken van de klassenopstelling.
Op basis van kwaliteiten:

- Kunnen ze van elkaar leren?
- Weten ze elkaar uit te dagen?

Op basis van sekse:

- Samenwerking en verhoudingen tussen jongens en meisjes worden normaal en natuurlijk. Dit komt de sfeer en de onderlinge relaties in de klas ten goede.

Op basis van gedrag:

- Welke leerlingen versterken positief gedrag bij de ander?
- Welke leerlingen kunnen andere leerlingen helpen in het aanleren van vaardigheden die nodig zijn om tot samenwerking te komen?

Aanbod

Afspraken:

- Je beredeneert welke leerlingen je laat samenwerken en ook waar ze dit mogen doen.
- Je bespreekt vooraf de verwachtingen en de eisen m.b.t. het samenwerken en het eindproduct.
- Zorg voor controle van begrip.
  - Weet iedereen wat hij/ zij kan gaan doen?
  - Hebben ze allemaal een rol die ze kunnen uitvoeren? Weten ze hoe ze de taken kunnen verdelen?
  - Je kunt ze dit ook laten overleggen in 5 min om vervolgens hierna te vragen of het gelukt is om de taken te verdelen.
- Je reflecteert gedurende de les op het proces. Juist de manier van samenwerken is belangrijk. Dus niet alleen evalueren op het einde van de les. Loop de groepjes langs en geef feedback op de samenwerking.
- Zet leerlingen die elkaar versterken in negatief gedrag niet bij elkaar en zeker niet uit het zicht. Laat ze niet zelf kiezen, tenzij dit passend is bij de opdracht en/ of activiteit (bv. verjaardag)
- Bespreek hardop / model welke moeilijkheden ze tegen kunnen komen en welke oplossingen hiervoor zijn.
- Het bespreken van het proces is van essentieel belang.

Stapsgewijs aanleren van samenwerken:

1. Je overlegt en luistert naar elkaar. Dit doe je met liniaalstem.
2. Je kiest gezamenlijk op basis van argumenten.
3. Je verdeelt taken op basis van ieders kwaliteiten.
4. Iedereen heeft taken. Dit betekent dat iedereen gedurende het werk actief aan het werk is.
5. Je stopt af en toe met werken en je bespreekt gezamenlijk of het goed gaat. Moet je iets aanpassen, dan doe je dit. Ben jij klaar met jouw taak, vraag je aan de andere wie je kan helpen. Kun je niemand helpen, ga je zelfstandig werken. Je doet nooit niks.
6. Als je klaar bent, bespreek je samen wat goed ging en welke verbeterpunten er zijn. Dit deel je met je klasgenootjes.

5.3 Kwaliteitskaart buitenspelen en actie surveilleren

Doel

In deze kwaliteitskaart wordt beschreven welke gemaakte afspraken m.b.t. het buitenspelen en het actief surveilleren er gemaakt zijn. Doordat deze duidelijk zijn kan iedere betrokkene hier adequaat op reageren en zal het buitenspelen prettig verlopen voor iedereen.

Algemeen

Van 8.15 uur t/m 14.00 uur kan er gespeeld worden op de speelplaats van de school, na 14.00 uur niet meer. Op tijden dat er leerlingen buiten aan het spelen zijn is er altijd een leerkracht of iemand anders van het team aanwezig om actief te surveilleren. Tijdens de vaste buitenspeeltijden (10.15 uur – 10.30 uur en 12.15 uur – 12.30 uur) zijn er ook speelcoaches uit groep 7-8 aanwezig om mee te surveilleren.

Aanbod

De groepsleerkrachten bespreken geregeld de gedragsposter en de onderstaande regels.

Algemene regels

Op Den Omgang zijn we aardig voor elkaar!

- Van elkaar afblijven vinden wij normaal, we doen dat binnen en buiten het lokaal. Tikkertje mag wel, schoppen, slaan, trekken, duwen zeker niet!
- “Stop houd op!”, geldt voor iedereen.
- Ik mag naar binnen, **nadat** ik toestemming heb gevraagd aan de surveillant en heb gekregen.
- Als ik de bel hoor, ga ik direct naar binnen.
- Ik mag de hele zijkant gebruiken tot aan de fietsen.
- Ik houd me aan de regels van het spel, zodat het spel leuk is voor iedereen.
- Ik wandel rustig van en naar de lokalen.

Zandbak:

- Leerlingen van groep 1/2/3 mogen in de pauzes/ speeltijd in de zandbak spelen.
- De leerkrachten van groep 1/2 scheppen samen met de kinderen op het einde van de speeltijd het zand terug in de zandbak en dragen zorg voor het net.

Schoolplein / zijkant school / grasveld:

De leerlingen van groep 3 t/m 8 mogen op alle speelplekken spelen onder schooltijd.

De speelplekken:

1. Centrale schoolplein
2. Zijkant school tot voor de fietsen
3. Het grasveld (niet bij de looppaden, trappen en de lokalen).
4. Ballen (i.v.m. veiligheid) op het grasveld, tafeltennistafel en zijkant school.

Actief surveilleren

- Wij staan verdeeld over het speelterrein en **begeleiden** de speelcoaches en de leerlingen.
- Ik grijp direct in wanneer de regels niet worden nageleefd. De leerlingen zijn van ons allemaal. Dit is een **gezamenlijke** verantwoordelijkheid.
- Wanneer een leerling zich na correctie nog niet gedraagt, krijgt de leerling een time-out. (Hij wordt even apart geplaatst).
- Als surveillant ben ik als **eerste** buiten met mijn groep.

6. Aanpak tegen pesten op Den Omgang

6.1 Inleiding

Als PBS school streven we ernaar om van basisschool Den Omgang een pestvrije school te laten zijn. Daarbij geldt vanuit PBS de regel: voorkomen is beter dan genezen.

Naast de gedragsverwachtingen die wij van leerlingen hebben met betrekking tot onze waarden Respect, Veiligheid en Vertrouwen, leren wij de leerlingen de STOP - LOOP - PRAAT regel aan.

6.2 STOP – LOOP - PRAAT

STOP: We leren de leerlingen verbaal en non-verbaal 'stop' zeggen op het moment dat ze zelf iets niet leuk vinden of zien dat een andere leerling met pesten te maken krijgt. Daarnaast leren de leerlingen ook hoe ze moeten reageren op het stopteken van de ander.

LOOP: We leren de leerlingen weg te lopen van een situatie. Door weg te lopen ben je geen 'loser', maar juist een held. Met weglopen, negeer je de pester en haal je de 'beloning' van pestgedrag weg. Leerlingen leren hoe ze moeten reageren op het weglopen van de ander.

PRAAT: Houdt het vervelende gedrag/pestgedrag aan, ook wanneer je wegloopt, dan leren we de leerlingen om met elkaar te praten met een volwassene (leerkracht) erbij. De leerlingen leren dat praten iets anders is dan klikken.

Belangrijk: als een leerling in gevaar is, moeten de stappen 'STOP' en 'LOOP' overgeslagen worden en moet de situatie onmiddellijk worden gemeld aan de volwassenen. De leerkrachten leren om de discussie te vermijden. Dialoog is goed, discussie niet. De leerkracht moet voorspelbaar en consequent optreden. De leerlingen moeten het gevoel hebben en krijgen dat er naar ze geluisterd wordt en dat ze serieus genomen worden.

De uitgave 'Pestpreventie met Positive Behavior Support' wordt met ingang van het schooljaar 2017-2018 in alle groepen gehanteerd i.v.m. pestpreventie.

6.3 Doel van het protocol 'Den Omgang = tegen pesten'

Zoals in het gedragsprotocol beschreven staat, gaan we er vanuit dat alle leerlingen met de beste bedoelingen naar school gaan.

Alle leerlingen moeten zich in hun basisschoolperiode veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door gedragsverwachtingen, afspraken en consequenties te communiceren en zichtbaar te maken binnen en buiten de school kunnen leerlingen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op ongewenst gedrag. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen, stellen we alle leerlingen in de gelegenheid om met veel plezier en veilig naar school te gaan.

6.4 Het verschil tussen pesten en plagen

Een opmerking maken over iemands kleding of haren. Is dat pesten? Als je iedere dag een opmerking over dezelfde klasgenoot maakt, is dat pesten? Er is een duidelijk verschil tussen plagen en pesten. Hieronder leest u wat het verschil is.

Wat is plagen?

Plagen gebeurt vaak spontaan, het duurt niet lang en gebeurt niet dag in dag uit. Bij plagen ben je gelijk aan elkaar; niemand is de baas. Ook liggen de rollen niet vast, de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Plagen gebeurt zonder iemand pijn te willen doen en is daarom vaak leuk en grappig (<https://www.pestweb.nl/verschil-plagen-en-pesten/>).

Wat is pesten?

Bij pesten ben je niet gelijk aan elkaar. De pester is vaak sterker of ouder en heeft een grote mond. Anderen kijken geregeld tegen de pester op. Pesten gebeurt ook vaak in een groep en telkens is dezelfde persoon de klos. De pester wil pijn doen, vernielen of kwetsen. Pesten gebeurt vaker dan één keer, soms weken – of maandenlang. Het gebeurt meestal zo dat volwassenen het niet merken.

Pesten heeft een groot effect. De gepeste voelt zich vaak eenzaam en verdrietig en is onzeker en bang. Pesten kan zelfs lichamelijke en psychische klachten veroorzaken (<https://www.pestweb.nl/verschil-plagen-en-pesten/>).

Wat is cyberpesten?

Cyberpesten is online, dus digitaal pesten. Bijvoorbeeld via What's app, Facebook, Snapchat of andere sociale media. Bij cyberpesten bereikt de pester een grotere groep en het gebeurt vaak anoniem. Vaak wordt cyberpesten nog erger ervaren, omdat cyberpesten zeer lastig te

stoppen is. Bovendien stopt het niet bij de voordeur: omdat iedereen tegenwoordig 'connected' is, gaat het altijd en overal door! De impact is nog veel groter dan fysiek pesten.

Pesten is een sociaal probleem

Pesten is een ingewikkeld sociaal probleem waar niet meteen een oplossing voor is.

Zelfs als de oorzaak van pesten duidelijk is, is het moeilijk hier effectief iets aan te doen. Het belangrijkste voor iemand die gepest wordt, is een vertrouwenspersoon aan wie hij/zij kan vertellen wat er aan de hand is.

Je wordt onder andere gepest als.....

- Je nergens aan mee mag doen
- Niemand naast je wil zitten
- Er niet naar je geluisterd wordt
- Anderen je belachelijk maken
- Je duwen en porren krijgt
- Anderen grapjes over je maken die jij niet leuk vindt
- Je wordt uitgescholden of uitgelachen
- Je spullen afgepakt worden of kapot gemaakt worden
- Anderen over je roddelen
- Je wordt opgewacht of achtervolgd
- Je wordt geslagen of geschopt (of ander fysiek geweld)
..... **En dit komt stelselmatig terug, soms weken- of maandenlang**

Oorzaken en signalen

Oorzaken van pestgedrag kunnen onder andere zijn:

- Een problematische thuissituatie van de pester
- Jaloezie van de pester naar de gepeste
- Iemand ziet er anders uit. Mensen geven vaak een reactie als iemand er anders uitziet. Dingen of mensen die er anders uitzien, vallen op en mensen gaan je in een 'hokje' plaatsen
- Voortdurend met elkaar de competitie aan gaan
- Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt
- Meelopen

Signalen van pesterijen kunnen onder andere zijn:

Op school

- Mag niet meedoen bij spelletjes of wordt als laatste gekozen
- Blijft dicht bij de leerkracht tijdens de pauze
- Schoolresultaten gaan achteruit
- Ziet er ongelukkig, gestresst of depressief uit
- Vermijd de speelplaats
- Klaagt over buik- of hoofdpijn

- Heeft misschien geen vrienden
- Bezittingen worden afgenomen of verstoep
- Wordt uitgelachen en/of onvriendelijk benaderd

Thuis

- Komt thuis met kapotte fiets, kleding of boeken
- Heeft blauwe plekken en/of schrammen
- Neemt geen klasgenootjes mee naar huis
- Wil niet naar school of is bang om naar buiten te gaan
- Kiest een onlogische route van en naar school
- Slaapt onrustig en heeft nare dromen
- Vraagt en/of steelt geld van bekenden
- Wordt niet uitgenodigd op feestjes
- Is overspannen en gestresst op zondagavond of aan het eind van een vakantie

6.5 Pesten op de basisschool

Pesten komt helaas op iedere school voor. Het is een probleem dat alle betrokkenen van een school onder ogen moeten zien. Iedereen moet de wil hebben om het pesten tegen te gaan of op te lossen. Daar zijn wel een aantal voorwaarden aan verbonden:

- Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen. Dat zijn de leerlingen (pester en gepeste(n) en de zwijgende groep), leerkrachten en ouders.
- De school moet het pestprobleem proberen te voorkomen, los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is. Het onderwerp moet bespreekbaar worden gemaakt. Daarna moeten er regels vastgesteld worden.
- Wanneer er wordt gepest, moeten de leerkrachten, in samenwerking met de ouders, het pesten kunnen signaleren.
- Als het pesten opnieuw begint, ondanks alle inspanningen, moet de school beschikken over een directe aanpak.
- Wanneer het probleem niet op de juiste manier wordt aangepakt of de aanpak levert niet het gewenste resultaat op, dan kan de schoolcontactpersoon ingeschakeld worden. De schoolcontactpersoon kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en advies geven voor doorverwijzing naar de vertrouwenspersoon van Optimus primair onderwijs of naar andere hulpinstanties.

De schoolcontactpersonen op Den Omgang zijn: Ilse Joosten (I.B-er) en Lisette Spijkers.

In het gedragsprotocol van Den Omgang staat uitgebreid beschreven hoe de school preventief omgaat met pesten.

6.6 Aanpak tegen pesten op Den Omgang

Algemeen

Op basisschool Den Omgang zorgen we vanuit de gekozen waarden respect, veiligheid en vertrouwen, voor een geïntegreerde schoolbrede aanpak, gericht op het bevorderen van gewenst gedrag van alle leerlingen binnen de school, uitgaande van de methodiek van School Wide Positive Behaviour Support (SWPBS ofwel PBS genoemd). Regelmatig geven we een les, waarin gedragsverwachtingen vanuit de gekozen waarden worden aangeleerd, herhaald en ingeoefend.

Ter preventie van pestgedrag leren we de leerlingen bij optredend ongewenst gedrag naar een medeleerling, de regel STOP-LOOP-PRAAT.

Aanpak van ruzie en pestgedrag in vier stappen

stap 1:

Leerlingen proberen eerst zelf, samen het probleem op te lossen, door de stappen STOP-LOOP toe te passen. Samen zorgen zij ervoor dat plagen geen pesten wordt.

stap 2:

Wanneer de leerling zich na de eerste stap nog niet veilig voelt, past hij de regel STOP-LOOP-PRAAT geheel toe en vertelt hij het probleem aan de leerkracht (of een andere volwassene). De leerling heeft de hulp van de leerkracht dan nodig.

stap 3:

De leerkracht (volwassene) luistert naar de leerling en vraagt allereerst of de leerling de eerste stap heeft genomen. Bij een ontkennend antwoord stuurt de leerkracht de leerling eerst terug en laat hem/haar eerst de eerste stap toepassen. Hierbij wordt wel gekeken of de situatie niet dreigend voor de leerling is. Bij een bevestigend antwoord spreekt de leerkracht de vermeende “pester/plager” kort en duidelijk toe. Eventueel brengt de leerkracht de betreffende partijen bij elkaar voor een kort verhelderingsgesprek en probeert samen met beide partijen snel tot een oplossing te komen.

stap 4:

Wanneer het probleem nog niet voldoende is opgelost na de eerste 3 stappen volgt stap 4 en wanneer het ongewenste gedrag dermate ernstig is, worden de eerste drie stappen overgeslagen en volgt meteen stap 4 en volgt de “consequentieprocedure”. Zowel de “geplaagde/gepeste” leerling als de “plager/pester” worden verder begeleid.

Instructies en consequenties bij pestgedrag

Indien de leerkracht het vermoeden heeft of indien een leerling aangeeft bij de leerkracht of de contactpersoon van school, dat hij/zij onderhuids gepest wordt, stelt de leerkracht, al dan niet in overleg met een derde, een algemeen probleem aan de orde, om langs die weg bij het probleem in de klas te komen.

Indien de leerkracht signaleert dat een leerling wordt gepest, of de gepeste of medeleerlingen komen dit melden, volgt de “consequentieprocedure”.

7. Mogelijkheden van begeleiding

Begeleiding van de gepeste leerling en de pester:

Zowel voor de gepeste als de pester volgt een vorm van begeleiding, waarbij de ouders worden betrokken.

Er wordt onderzocht wat de pester nodig heeft en wat de gepeste leerling nodig heeft, om het pestgedrag definitief te stoppen. De leerkracht kan daarbij hulp of advies vragen aan de directeur, intern begeleider of schoolcontactpersonen van de school. Indien wenselijk of noodzakelijk kan vervolgens ook externe hulp worden ingeroepen.

8. Adviezen aan ouder(s) / verzorger(s)

Een goede samenwerking en communicatie tussen school en de ouders is belangrijk. Iedere partij moet hierbij wel waken over haar eigen grenzen. De school en de ouders moeten samen het probleem oplossen. Bij problemen van pesten zullen de directie en de leerkrachten hun verantwoordelijkheid nemen en overleg voeren met de ouders. Samen wordt er naar een oplossing gezocht en worden er afspraken gemaakt en acties ondernomen.

Adviezen aan ouders van gepeste leerlingen:

- De communicatie met uw kind openhouden. Blijf altijd in gesprek met uw kind.
- Als het pesten niet op school gebeurt, maar buiten school (bijvoorbeeld op straat), probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s). U kunt zo het probleem bespreekbaar maken.
- Als het pesten wel op school gebeurt, moet u meteen contact opnemen met de leerkracht van uw kind.
- Stimuleer uw kind om een sport te beoefenen (mocht uw kind dat nog niet doen).
- Steun uw kind en geef aan dat er naar een oplossing gezocht wordt om het pesten te stoppen.

Adviezen aan ouders van de pester:

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek. Elk kind kan een pester worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat hij/zij anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.

- Stimuleer uw kind om een sport te beoefenen (mocht uw kind dat nog niet doen).
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem gedragsverwachtingen. Beloon gewenst gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van de school staat.

Adviezen aan andere ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met anderen om te gaan.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem gedragsverwachtingen. Beloon gewenst gedrag van uw kind.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen, zonder zichzelf tekort te doen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen, zonder de ander tekort te doen.

Bijlage 1: Gedragsverwachtingen

Respect

Gedragsverwachtingen Welk goed gedrag willen we zien?	Er is er maar 1 die praat zodat het luisteren beter gaat. Wij laten bewust een ander met rust In woord en gebaar respecteren wij elkaar Wil jij iets van iemand lenen vraag het dan aan diegenen
Gang	Ik praat alleen met degene met wie ik werk Ik praat met een liniaalstem
Vide	Ik ben stil
Theater	Ik blijf van anderen af Ik luister naar de ander(en) Ik steek mijn hand op als ik wil reageren Ik spreek netjes tegen de ander Ik kijk naar de ander
Speelplaats	Ik laat een ander met rust als hij/zij daarom vraagt Ik respecteer de ander Ik zeg: Stop, hou op! Als ik iets vervelend vind Ik ga meteen naar de leerkracht als ik word geroepen
Galerij/halletje	Ik ruim mijn eigen spullen of gebruikte spullen op Tijdens lesuren ben ik stil
Toiletten	Ik zit alleen in een toilethokje Ik mag alleen in een hokje als het vrij is Wanneer er geen instructie wordt gegeven, mag ik naar het toilet
Gymzaal/speelzaal	Ik ben / speel eerlijk en sportief Ik wacht op mijn beurt Ik laat de ander in zijn /haar waarde Kleedkamer: Ik let op mezelf Ik accepteer de ander zoals hij/zij is Ik blijf van andermans spullen af

Veiligheid

Gedragsverwachtingen Welk goed gedrag willen we zien?	Van elkaar afblijven vinden wij normaal. Wij doen dat binnen en buiten het lokaal. Jij let op jezelf alleen, de leerkracht let op iedereen
Gang	Ik loop rustig op de gang Ik schuif mijn stoel aan De looppaden zijn leeg Ik laat bewust een ander met rust
Vide	Ik loop rustig op de vide Ik schuif mijn stoel aan De looppaden zijn leeg Ik laat bewust een ander met rust
Theater	Ik ga via de trap naar boven of naar beneden Ik zit op de tribune Ik loop rustig in het theater Ik loop met de groep terug
Speelplaats	(Speelzone groep 1-2-3, bij de gele basket, wordt gebruikt indien nodig, in een afgesproken periode) Groep 3-8 mag op het veldje spelen Ik mag op het veldje voetballen Ik mag op de speelplaats met een bal overgooien Ik plaats mijn fiets in de fietsenstalling van mijn groep Ik fiets met mijn fiets op het fietspad, aangrenzend aan het schoolplein
Galerij/halletje	Ik blijf van een ander af Ballen en ander materiaal houd ik vast Ik loop rustig Ik houd rechts op de trap
Toiletten	Ik laat het slot van de deur open (groep 1-2) Ik kom meteen terug naar de klas
Gymzaal/speelzaal	Ik gebruik de spullen waarvoor ze bedoeld zijn Ik gym in sportkleding en ik draag sportschoenen Sieraden doe ik af

Vertrouwen

Gedragsverwachtingen Welk goed gedrag willen we zien?	Wij laten merken hoe goed wij kunnen werken. Zuinig zijn met materiaal is prettig voor ons allemaal
Gang	Ik houd me aan de gemaakte afspraken op de gang Ik ruim mijn spullen op
Vide	Ik houd me aan de gemaakte afspraken op de vide Ik ruim mijn spullen op
Theater	Ik houd me aan de gemaakte afspraken in het theater Ik luister goed Ik let op mezelf, de leerkracht let op iedereen
Speelplaats	Ik houd me aan de regels van het spel Ik ga meteen naar binnen als de bel is gegaan Ik ga voor of na de pauze naar het toilet Ik laat het zand in de zandbak
Galerij/halletje	Ik ben zuinig op alle spullen en materialen
Toiletten	Ik ga stil en alleen naar het toilet Ik gebruik het papier op de juiste manier Ik was mijn handen na het toiletbezoek Ik trek de wc door als ik klaar ben Ik doe de deur zachtjes dicht
Gymzaal/speelzaal	Ik houd me aan de gemaakte afspraken in de gymzaal / speelzaal / kleedkamer Ik zorg dat ik mijn gymspullen bij me heb Ik help mee met opbouwen en opruimen Ik mag douchen

Gedragsverwachtingen Welk goed gedrag willen we zien?	Gang	Vide	Theater	Speelplaats	Galerij/halletje	Toiletten	Gymzaal/speelzaal
Respect Er is er maar 1 die praat zodat het luisteren beter gaat. Wij laten bewust een ander met rust In woord en gebaar respecteren wij elkaar Wil jij iets van iemand lenen vraag het dan aan diegenen	Ik praat alleen met degene met wie ik werk Ik praat met een liniaalstem	Ik ben stil	Ik blijf van anderen af Ik luister naar de ander(en) Ik steek mijn hand op als ik wil reageren Ik spreek netjes tegen de ander Ik kijk naar de ander	Ik laat een ander met rust als hij/zij daarom vraagt Ik respecteer de ander Ik zeg: Stop, hou op! Als ik iets vervelend vind Ik ga meteen naar de leerkracht als ik word geroepen	Ik ruim mijn eigen spullen of gebruikte spullen op Tijdens lesuren ben ik stil	Ik zit alleen in een toilethokje Ik mag alleen in een hokje als het vrij is Wanneer er geen instructie wordt gegeven, mag ik naar het toilet	Ik ben/ speel eerlijk en sportief Ik wacht op mijn beurt Ik laat de ander in zijn /haar waarde Kleedkamer: Ik let op mezelf Ik accepteer de ander zoals hij/zij is Ik blijf van andermans spullen af
veiligheid Van elkaar afblijven vinden wij normaal. Wij doen dat binnen en buiten het lokaal. Jij let op jezelf alleen, de leerkracht let op iedereen	Ik loop rustig op de gang Ik schuif mijn stoel aan De looppaden zijn leeg Ik laat bewust een ander met rust	Ik loop rustig op de vide Ik schuif mijn stoel aan De looppaden zijn leeg Ik laat bewust een ander met rust	Ik ga via de trap naar boven of naar beneden Ik zit op de tribune Ik loop rustig in het theater Ik loop met de groep terug	(Speelzone groep 1-2-3, bij de gele basket, wordt gebruikt indien nodig, in een afgesproken periode) Groep 3-8 mag op het veldje spelen Ik mag op het veldje voetballen Ik mag op de speelplaats met een bal overgooien Ik plaats mijn fiets in de fietsstalling van mijn groep Ik fiets met mijn fiets op het fietspad, aangrenzend aan het schoolplein	Ik blijf van een ander af Ballen en ander materiaal houd ik vast Ik loop rustig Ik houd rechts op de trap	Ik laat het slot van de deur open (groep 1-2) Ik kom meteen terug naar de klas	Ik gebruik de spullen waarvoor ze bedoeld zijn Ik gym in sportkleding en ik draag sportschoenen Sieraden doe ik af
Vertrouwen Wij laten merken hoe goed wij kunnen werken. Zuinig zijn met materiaal is prettig voor ons allemaal	Ik houd me aan de gemaakte afspraken op de gang Ik ruim mijn spullen op	Ik houd me aan de gemaakte afspraken op de vide Ik ruim mijn spullen op	Ik houd me aan de gemaakte afspraken in het theater Ik luister goed Ik let op mezelf, de leerkracht let op iedereen	Ik houd me aan de regels van het spel Ik ga meteen naar binnen als de bel is gegaan Ik ga voor of na de pauze naar het toilet Ik laat het zand in de zandbak	Ik ben zuinig op alle spullen en materialen	Ik ga stil en alleen naar het toilet Ik gebruik het papier op de juiste manier Ik was mijn handen na het toiletbezoek Ik trek de wc door als ik klaar ben Ik doe de deur zachtjes dicht	Ik houd me aan de gemaakte afspraken in de gymzaal / speelzaal / kleedkamer Ik zorg dat ik mijn gymspullen bij me heb Ik help mee met opbouwen en opruimen Ik mag douchen

Bijlage 2: Klein probleemgedrag met consequentie

Klein probleemgedrag	Consequentie
Onacceptabel taalgebruik	Uit de activiteit halen, ouders informeren
Uitschelden	Waarschuwen/reactieprocedure, uit de activiteit halen, ouders informeren, excuus aanbieden
Ruzie	Uit de activiteit halen
Plagen	Gesprek voeren met leerlingen
Tegendraads gedrag	Reactieprocedure, nadenken over gedrag (mogelijk buiten de klas)
Misbruik materiaal	Aanspreken, ouders informeren, onkosten vergoeden
Huiswerk vergeten	Huiswerk op school maken tijdens leuke activiteit of na schooltijd
Te laat komen	Bij herhaling ouders aanspreken. In groep 8 De volgende dag om 8:10 op school melden
Weerwoord – laatste woord	Reactieprocedure, afkappen, (actief) negeren
Clownesk gedrag	Reactieprocedure, aanspreken, uit de activiteit halen, uit groepje zetten

Bijlage 3: Incidentenbrief

Incident:

Naam:	Groep:
Duur incident: ☐ 10 minuten ☐ 20 minuten ☐ Halve dag	Incident bij:

Reden incident:

- 1. er is er maar één die praat
- 2. wij laten merken hoe goed we kunnen werken
- 3. jij let op jezelf alleen
- 4. zuinig zijn op materiaal
- 5. wij laten bewust een ander met rust
- 6. in woord en gebaar respecteren wij elkaar
- 7. van elkaar afblijven vinden wij normaal anders, namelijk:
- 8. wil je iets van iemand lenen?
- 9. anders, namelijk: _____
_____

Gemaakte afspraak:

Leerkracht	Incident bij	Leerling

Bijlage 4: Groot probleemgedrag met consequentie

Bij onderstaand gedrag kan als *interventie* eerst 'incident time out' gegeven worden wanneer het gedrag de voortgang in de groep belemmert. Na de incident time out wordt altijd contact opgenomen met de ouders en volgt een passende consequentie.

Verbale agressie	<ul style="list-style-type: none"> - Onthoudingsstraf - Verlies van privilege - Afzonderen - Nablijven/tijd inhalen - Schade herstellen - Taak doen - Schrijfstraf - Schorsing
Pesten	
Liegen	
Vechten	
Fysieke agressie	
Seksuele intimidatie	
Gevaarlijk gedrag (spelen met vuur, mes)	
Materiële vernieling, vandalisme	
Diefstal	
Voortdurend verstoren activiteit/les	
Voortdurend uitdagen	
Woede aanvallen	
Weglopen van school	
Verstoppen in de school	